

ความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจใน อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

Peoples' Expectation on the Benefits of Economic Trees Planting, at Tha Muang District, Kanchanaburi Province

คำนำ

ประเทศไทยประสบปัญหาการบุกรุกทำลายป่า และความต้องการใช้ไม้เพิ่มมากขึ้นทำให้ทรัพยากรป่าไม้ลดลง เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การขาดแคลนไม้ใช้สอย และไม้ที่ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม ต้องนำเข้าไม้จากต่างประเทศ รัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในนโยบายป่าไม้แห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญการปลูกสวนป่า ซึ่งการดำเนินงานปลูกป่าโดยกรมป่าไม้เพียงหน่วยงานเดียวยากที่จะประสบผลสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐ และเอกชน ป่าไม้เป็นทรัพยากรที่สามารถปลูกขึ้นมาทดแทนใหม่และเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร หรือเอกชนทั่วไปได้ ทั้งนี้หากมีการจัดการสวนป่าอย่างเป็นระบบมีการปลูกต่อเนื่องโดยกำหนดรอบหมุนเวียนการตัดฟันไม้ออกก็สามารถมีรายได้อย่างสม่ำเสมอทุกปี แต่เนื่องจากการปลูกสวนป่าใช้เวลานานกว่าพืชเกษตรในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมาใช้ประโยชน์ รัฐจำเป็นต้องช่วยเหลือและสนับสนุนให้ผู้ปลูกสวนป่าในระยะแรก เพื่อสร้างแรงจูงใจให้หันมาสนใจปลูกสวนป่ากันมากขึ้น ได้แก่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เงินทุน การให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกสวนป่า โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญของการปลูกสวนป่าเพิ่มมากขึ้น

การปลูกสวนป่านอกจากแก้ไขปัญหาการขาดแคลนไม้ แล้วยังมีผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รัฐจึงได้มีนโยบายส่งเสริมให้มีการปลูกสวนป่าในที่ดินกรรมสิทธิ์ ในปี 2537 กรมป่าไม้จึงได้มีโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่า หรือโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้มีการปลูกป่าเศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ โดยให้เงินทุนสนับสนุน 3,000 บาทต่อไร่ ในระยะเวลา 5 ปี (จำนวน 800 บาท 700 บาท 600 บาท 500 บาท และ 400 บาทต่อไร่ต่อปี) ให้ความรู้ คำแนะนำ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกสวนป่า การส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ปลูกสวนป่า การใช้ประโยชน์ไม้ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกสวนป่า

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่ป่าไม่มาก แต่พื้นที่ป่าธรรมชาติก็ไม่อาจรอดพ้นกับปัญหาการถูกบุกรุก โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี การทำลายทรัพยากรธรรมชาตินั้นเกิดจากราษฎรในพื้นที่และผู้ที่อยู่พวยมาจากจังหวัดอื่น ซึ่งจากนโยบายโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของภาครัฐก็ถือได้ว่า เป็นโครงการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพื้นที่ป่า ช่วยสร้างงานสร้างรายได้ ลดการทำลายพื้นที่ป่า ซึ่งจังหวัดกาญจนบุรี ทรัพยากรป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายเพื่อขยายพื้นที่ทำกินจากราษฎรเมื่อ 20 กว่าปี ที่ผ่านมา จนเกิดความแห้งแล้ง ไม่มีแหล่งต้นน้ำธารตามธรรมชาติ ภาครัฐได้เข้าไปทำการส่งเสริมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจให้แก่ราษฎรในพื้นที่ โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2537 เนื่องจากอำเภอดำม่วงมีบริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม บางส่วนก็เป็นที่ดอน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ปลูกอ้อย ข้าวโพด และเลี้ยงสัตว์ ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้จังหวัดกาญจนบุรี ยังเป็นแหล่งที่ตั้งโรงงานผลิตกระดาษ และเฟอร์นิเจอร์ที่สำคัญด้วย ดังนั้นภาครัฐจึงได้สนับสนุนให้ประชากรในพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ซึ่งในท้องที่เขตอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี น่าจะเป็นพื้นที่ตัวแทนเพื่อใช้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการที่ทรัพยากรป่าไม้เกิดความเสื่อมโทรมดังกล่าว สมควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจของราษฎรอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี และในปัจจุบันได้มีราษฎรที่ขอยกเลิกโครงการในพื้นที่ไปบางส่วน ดังนั้นสาเหตุต่างๆของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการมีสาเหตุมาจากสิ่งใดอาจเป็นการหวังเงินช่วยเหลือที่ได้รับจากภาครัฐความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์ ด้านต่างๆ หรือการประสบกับปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการซึ่งปัจจัยต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องการหาคำตอบ ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการและปัญหาอุปสรรคของโครงการ นำไปสู่การหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้โครงการและปัญหาอุปสรรคของโครงการ นำไปสู่การหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ส่งผลทำให้ราษฎรมีความรู้ ความเข้าใจ และสนใจเข้าร่วม โครงการมากขึ้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าวกับผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการในท้องที่เขตอำเภอดำม่วงจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอาจได้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแผนการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของท้องที่เขตอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตลอดจนในระดับประเทศ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของโครงการในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของประชากรที่ศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของราษฎรที่มีต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

นิยามศัพท์

ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์ หมายถึง ความมุ่งหวัง คาดคิด คาดการณ์ของราษฎรในการที่จะได้รับผลผลิต สิ่งตอบแทนจากการปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งที่เป็นสิ่งที่ได้ทางตรงและทางอ้อม

ไม้เศรษฐกิจ หมายถึง ไม้ที่ให้เนื้อไม้ที่มีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจตามที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด

ราษฎร หมายถึง บุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือนที่ทำการศึกษาและอาศัยอยู่ในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

ประชากร หมายถึง ราษฎรที่เข้าร่วมโครงการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

อายุ หมายถึง อายุของราษฎรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือนที่ทำการศึกษา

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุด ที่ได้รับจากสถาบันศึกษาของราษฎรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนที่ทำการศึกษา

ขนาดพื้นที่ถือครอง หมายถึง พื้นที่ที่รวมทั้งหมดที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินที่เป็นของตนเองของครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง สมาชิกของครัวเรือนและประกอบอาชีพเพื่อหา
รายได้มาจุนเจือในครัวเรือน

รายได้รวม หมายถึง รายได้รวมของสมาชิกในครัวเรือนในรอบปีโดยไม่หักค่าใช้จ่าย

อาชีพหลัก หมายถึง อาชีพทำรายได้ส่วนใหญ่ให้กับครัวเรือนหรือเป็นอาชีพที่ครัวเรือน
ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการประกอบอาชีพนั้น

การตรวจเอกสาร

การศึกษาความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีการปลูกสร้างสวนป่าขึ้นครั้งแรกโดยภาครัฐ จนต่อมามีการกำหนดให้องค์กรรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในแผนงานต่าง ๆ ตามที่ภาครัฐกำหนด เพื่อที่จะได้ทราบและเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของภาครัฐในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจตามแผนงานต่าง ๆ ได้มากขึ้น จากนั้นจะได้กล่าวถึงนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นประเด็นหลักในการศึกษาตลอดจนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
2. ความเป็นมาของการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในประเทศไทย
3. นโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ
4. โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ
5. สถานการณ์ของป่าไม้ในปัจจุบัน
6. วิธีการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ
7. แนวทางในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

Finn (1921) กล่าวว่า ความคาดหวังหมายถึงการประเมินค่าบุคคลหรือตนเองด้านจิตสำนึก และใช้ความคาดหวังนั้นมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรม ที่จะมีต่อบุคคลที่ตนคาดหวังเอื้อต่อตนเองในลักษณะที่ตนคิดว่าถูกต้อง

De Cecco (1967) กล่าวว่า การกำหนดความคาดหวังของบุคคลนอกจากจะขึ้นอยู่กับระดับความยากง่ายของงานแล้ว ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาในครั้งนั้นด้วย คือ ถ้าบุคคลเคยประสบผลสำเร็จในการทำงานนั้นมาก่อน ก็จะทำให้การกำหนดความคาดหวังในการทำงานคราวต่อไปสูงขึ้น และใกล้เคียงกับความสามารถจริงมากขึ้น การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของบุคคลนั้นจะต้องประเมินความเป็นไปได้ด้วย ทั้งนี้เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิด และคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยสิ่งนั้น ๆ อาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ เป็นการประเมินโดยใช้มาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัดการคาดการณ์ของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จ

Getzels (1968) กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคลย่อมแตกต่างกันไป เพราะคนเราต่างก็มีความคาดหวังและความต้องการต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลจึงต่างกันด้วยและบุคคลได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังของคนในองค์กร หรือจากจุดประสงค์ของคนในองค์กรซึ่งเรียกว่าเป็นฝ่ายสถาบันนิติ (Monothetic Dimension) กับความต้องการส่วนตัวของตัวเองซึ่งเรียกว่าเป็นฝ่ายบุคลามิติ (Idiographic Dimension) ทั้งสองประการนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม

Murray (1968) ให้คำจำกัดความว่า ความคาดหวัง หมายถึง ระดับผลงานที่บุคคลกำหนดหรือคาดหมายว่าจะทำได้ โดยที่ความคาดหวังนั้น เป็นระดับที่บุคคลปรารถนาจะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานแต่ละครั้ง

Vroom (1970) กล่าวถึง ทฤษฎี Valence, Instrumentality and Expectancy (V.I.E) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ระดับความพึงพอใจ การให้คุณค่ากับสิ่งที่ได้รับ
2. I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง สื่อ เครื่องมือ วิธีทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ
3. E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการ มีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้น จึงต้องพยายามกระทำการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วตาม

ที่ตั้งความหวังเอาไว้ นั่น บุคคลก็จะได้รับความพึงพอใจและขณะเดียวกันก็จะคาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นเรื่อยๆ

วิชัย (2537) ให้คำจำกัดความของความคาดหวัง คือ การคาดการณ์หรือการตั้งความหวังไว้ล่วงหน้า โดยประสบการณ์ในอดีตจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความคาดหวังของมนุษย์

เกศลินี (2540) ความคาดหวัง หมายถึง การคาดการณ์หรือความคาดหวังเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคล ประสบการณ์ที่ผ่านมา และการเห็นคุณค่าของการกระทำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้น ๆ ซึ่งจะมีผลต่อความพึงพอใจของบุคคลในการตั้งความหวังนั้น บุคคลจะกำหนดระดับความคาดหวังไว้เป็นแนวทางที่จะสามารถประสบผลสำเร็จได้

จึงสรุปได้ว่าความคาดหวัง หมายถึง การคาดคะเนหรือความมุ่งหวังของบุคคลกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลจากอดีตและปัจจุบันเป็นตัวทำนาย ซึ่งจะแตกต่างกันตามลักษณะของบุคคล ความต้องการ บทบาท หน้าที่และเป้าหมายในการกระทำนั้น ๆ

ความเป็นมาของการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในประเทศไทย

ประเทศไทยได้เริ่มมีการปลูกสร้างสวนป่าขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2449 จนถึงปีพ.ศ. 2530 จึงได้เริ่มมีการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ โดยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นรูปธรรมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การปลูกสร้างสวนป่าในประเทศไทยในอดีตได้ดำเนินการโดยภาครัฐเพียงหน่วยเดียว แต่ในปัจจุบันยังมีหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการมากขึ้น อีกทั้งยังมีบริษัทเอกชนตลอดจนภาคประชาชน ได้เข้ามาร่วมดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น

สำหรับความเป็นมาของการปลูกสร้างสวนป่า อันนำมาสู่การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในประเทศไทย มณฑล (2538) กล่าวไว้ว่า การปลูกสร้างสวนป่าในประเทศไทย เริ่มต้นครั้งแรกในปี 2449 เป็นการปลูกสร้างสวนป่าโดยกรมป่าไม้ ได้ทดลองปลูกในขณะที่ประเทศไทยยังมีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ จึงไม่ได้มีการปลูกสวนป่าอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่เป็นการปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก เนื่องจากในระยะนั้นไม้สักเป็นสินค้าส่งออกที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศสูงสุด ต่อมาเมื่อมีการบุกรุกทำลายป่ามากขึ้น รัฐบาลจึงได้กำหนดให้หน่วยงานอื่นๆ คือองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ บริษัทไม้อัดไทย จำกัด ปลูกสร้างสวนป่าขึ้นด้วยแต่ยังไม่สามารถผลิตไม้ได้เพียงพอกับความต้องการใช้ไม้ใน

ประเทศไทย รัฐจึงส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าเอกชนขึ้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีมาเป็นเวลานานแล้ว การริเริ่มปลูกสวนป่าริเริ่มปลูกสร้างโดยเอกชนเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการใช้ไม้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ที่มีที่ดินจำนวนมากแต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรได้ หันมาทำสวนป่ากันมากขึ้นแต่สวนป่าสนประดิพัทธ์ที่มีกระจายอยู่ทั่วไปมีเนื้อที่ไม่มากนักเพราะประชาชนส่วนใหญ่ขาดแคลนที่ดินและเงินทุนในการปลูกสร้างสวนป่าและมีข้อจำกัดอื่นๆ อีกเช่นความไม่แน่นอนของตลาด ระยะเวลาในการตัดฟันทำให้การปลูกสร้างสวนป่าจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีที่ดินถือครองมากเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของรัฐในการส่งเสริมให้เอกชนปลูกสร้างสวนป่าและปลูกไม้เศรษฐกิจ

กรมป่าไม้(2528) กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของรัฐในการส่งเสริมให้เอกชนปลูกสร้างสวนป่ามีดังนี้

1. เพื่อให้เอกชนปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยในครัวเรือน
2. เพื่อสนองความต้องการใช้ไม้ในประเทศในระยะยาว
3. เพื่อสร้างงานและอาชีพที่มั่นคงแก่ราษฎรทำให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

1. นโยบายรัฐบาลที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรมป่าไม้ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกสวนป่าเป็นอย่างมาก จึงได้กำหนดนโยบายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ซึ่งกรมป่าไม้ก็ได้ขยายพื้นที่ปลูกป่าเพิ่มมากขึ้นทุกปี ชนิดไม้ที่ปลูกก็มีทั้งไม้มีค่าทางเศรษฐกิจและไม่โตเร็ว เพื่อใช้ทำประโยชน์ในระยะสั้น ทั้งนี้ในส่วนของนโยบายของรัฐเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) กรมป่าไม้ได้ร่างรัดให้มีการปลูกป่าในบริเวณพื้นที่รกร้างและเสื่อมโทรมทั่วประเทศ ด้วยการชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกันปลูกป่า “โครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าในฤดูฝน” โดยกรมป่าไม้เป็นผู้จัดหากล้าไม้แจกจ่ายให้กับประชาชน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนให้รู้จักคุณค่าของป่าไม้ และร่วมมือกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่า

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) ได้กำหนดไว้ว่าจะเร่งการปลูกป่าทดแทน หมี้อัตราเพิ่มขึ้นปีละ 0.5 ล้านไร่ และลดค่าใช้จ่ายในการปลูกป่าให้ต่ำลง โดยเปลี่ยนวิธีการปลูกใหม่จากเดิมที่ปลูกโดยหน่วยงานของรัฐ เป็นการจ้างหรือสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาร่วมในการปลูกป่าตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กรมป่าไม้กำหนด ได้ออกระเบียบขึ้น 2 ฉบับ คือ ระเบียบว่าด้วยการอนุญาตให้ทำการปลูกสร้างสวนป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2555 และระเบียบว่าด้วยการจ้างทำการปลูกบำรุงรักษาสวนป่า พ.ศ. 2522 โดยระเบียบฉบับแรกสั่งให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงเกษตรฯ ว่าด้วยการอนุญาตให้ทำการปลูกสร้างสวนป่าฉบับที่ 1 และให้ป่าไม้เขตทำการสำรวจพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมจนยากที่จะกลับฟื้นคืนสู่สภาพตามธรรมชาติ และทำการจัดแบ่งป่าเป็นแปลงที่จะอนุญาตให้ประชาชนทำการปลูกป่ารายย่อยในจำนวนเนื้อที่ไม่เกิน 1,000 ไร่ ส่วนรายใหญ่จำนวนเนื้อที่เกิน 10,000 ไร่ ขึ้นไปต่อหนึ่งแปลง สำหรับการปลูกสร้างสวนป่ารายใหญ่นั้น รายใดต้องการได้รับการส่งเสริมการลงทุนก็ให้ผู้ขอเสนอโครงการปลูกป่าให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณาให้ทุนช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2524 ยังมีการออกระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการให้เช่าที่ดินบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อปลูกป่ารายใหญ่ในเนื้อที่รายละไม่เกิน 30,000 ไร่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) ได้กำหนดเป้าหมายดำเนินการปลูกป่าเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นปีละ 300,000 ไร่ โดยเน้นการส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ปลูกในบริเวณป่าที่เสื่อมโทรม และรัฐเป็นผู้ควบคุมดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ ได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2526 ให้อนุญาตและสนับสนุนให้เอกชนดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ในที่ดินกรรมสิทธิ์และพื้นที่ต้นน้ำลำธาร โดยให้ปลูกทั้งไม้ยืนต้นที่มีค่าทางเศรษฐกิจและไม้ป่า รวมทั้งมีมติอนุญาตให้ส่งออกไม้ที่ทำออกจากสวนป่าที่ปลูกขึ้นทุกชนิดออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ และมีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ปี พ.ศ.2528 – 2531 เป็นปีต้นไม้แห่งชาติ เพื่อรณรงค์ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าและให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และเยาวชนของชาติได้ร่วมมือกันปลูกต้นไม้ทั้งไม้ป่าและไม้ผลทั่วประเทศ ในการนี้กรมป่าไม้ได้มีคำสั่งให้จัดตั้งสำนักงาน

ส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน เพื่อรับผิดชอบงานด้านส่งเสริมให้เอกชนปลูกป่าไว้ใช้สอยและเชิงพาณิชย์ โดยเป็นผู้ประสานงานทั้งด้านเงินทุนและจัดหาตลาดไม้ทั้งในและนอกประเทศ สนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการปลูกป่าอย่างเป็นระบบและครบวงจรตามนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) ได้กำหนดให้เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ครบถ้วนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ คือ ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศกรมป่าไม้จึงต้องเร่งรัดการปลูกป่าโดยอาศัยความร่วมมือและการประสานงานกันอย่างแข็งขันระหว่างรัฐบาล ภาคเอกชนและประชาชนโดยให้มีการปลูกต้นไม้ทั้งในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม พื้นที่เอกสิทธิ์ หัวไร่ปลายนาและพื้นที่สาธารณะ โดยในส่วนของกรมป่าไม้จะเน้นการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม ที่ดินรกร้างว่างเปล่า พื้นที่สูงที่มีการพังทลายของดิน ตลอดจนบริเวณที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรมและสนับสนุนหน่วยราชการอื่น ๆ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และประชาชนในการปลูกป่าในที่ดินกรรมสิทธิ์

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) กำหนดให้มีการฟื้นฟูสภาพป่า ตามแนวทางและมาตรการการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยการให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เร่งรัดการออกกฎหมายรองรับป่าชุมชน กฎหมายสวนป่าเพื่อให้เอกชนที่ดำเนินการปลูกป่าเพื่อการค้า มีความมั่นใจในการลงทุน มีแรงจูงใจในการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าทุกรูปแบบทั้งโดยภาครัฐ ชุมชน และเอกชน ทั้งการปลูกป่าเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ระบบนิเวศ เพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจโดยตรง หรือเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เอกชนมาลงทุนปลูกสร้างสวนป่าเพื่อการค้าในที่ดินของรัฐ และที่ดินของเอกชนเพิ่มมากขึ้น โดยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในการลงทุน สร้างแรงจูงใจ โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์เช่นการได้รับการยกเว้นค่าภาคหลวง และการไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์บางประการ ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และมีความสะดวกในการทำไม้หรือนำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ โดยที่ดินที่นำมาใช้ในการปลูกสร้างสวนป่าประเภทนี้ ต้องขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าเสียก่อน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2539) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคง รวมทั้งการใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของคน

และเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาแบบองค์รวม หรือบูรณาการไว้ ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความสมดุลทั้งในด้านระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม โดยใช้ความร่วมมือหลายฝ่ายเพื่อให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรธุรกิจ

เป้าหมาย

1. อนุรักษ์และฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ไว้ให้ได้น้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ของประเทศส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน เพื่อการอนุรักษ์พัฒนาสภาวะแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชนรวมทั้งรักษาพื้นที่ป่าชายเลนให้คงไว้ไม่ต่ำกว่า 1 ล้านไร่ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฉบับที่ 8
2. รักษาระดับคุณภาพน้ำในแม่น้ำ ชายฝั่งทะเล และแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีน เขตควบคุมมลพิษ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญไม่ให้เสื่อมโทรมลงต่ำกว่าระดับคุณภาพน้ำในปี พ.ศ. 2539 ให้สิ่งมีชีวิตในน้ำสามารถอาศัยอยู่ได้ตลอดปี และสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาได้
3. ลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินให้ได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 1 ล้านไร่ และจัดการพื้นที่ดินด้านการเกษตรที่มีปัญหาดินเค็ม ดินเปรี้ยว และดินขาดอินทรีย์วัตถุให้ได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 1 ล้านไร่ ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 8 และจัดทำแผนอนุรักษ์ฟื้นฟูการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ยุทธศาสตร์

1. การอนุรักษ์พื้นที่พืชรักษาธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ ด้วยการฟื้นฟูพืชรักษาพื้นที่ผ่านการใช้ประโยชน์และขาดการดูแลรักษา เพื่อเพิ่มผลผลิตในกิจกรรมการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ด้วยการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาของรัฐ ออกพระราชบัญญัติป่าชุมชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย สนับสนุนให้มีกฎหมายรองรับสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมองค์กรชุมชน และท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน

3. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ, ให้มีการประสานนโยบาย และการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน, จัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว, สนับสนุนการจัดการทรัพยากรแร่ที่ครบวงจร, สนับสนุนให้มีการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากธรรมชาติ, เสริมสร้าง ประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐ, เพิ่มบทบาทความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) ได้กำหนดเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะมีการดำเนินการมุ่งเน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟู ป้องกันควบคู่กันไปกับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้นเป็นการสานต่อจากแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2. นโยบายคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรี ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการเพิ่มพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจไว้ว่า ให้เพิ่มมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกและการตัดไม้ทำลายป่า อนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร และฟื้นฟูพืชรักษาธรรมชาติที่เสื่อมโทรม โดยเร่งรัดการปลูกป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ถูกบุกรุกทำลาย รวมทั้ง

ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ของตนเอง (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2537)

1. รัฐและภาคเอกชนจะพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ ตามพื้นที่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และจะจัดการพัฒนาให้อำนวยประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดยสม่ำเสมอตลอดไป
2. กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 25 ของเนื้อที่ประเทศซึ่งต่อมาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้กำหนดให้เป็นร้อยละ 15 ของเนื้อที่ประเทศ
3. ให้มีการพัฒนากิจการด้านป่าไม้ โดยส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนและภาครัฐบาล เพื่อใช้สอยภายในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการอุตสาหกรรม สนับสนุนให้มีการส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ส่งเสริมการปลูกป่าในที่ดินของรัฐ และการปลูกป่าตามหัวไร่ปลายนา หรือการปลูกป่ารายย่อยเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน

คณะรัฐมนตรี สมัยมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไว้ 16 ด้านหลัก ในส่วนของนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จัดอยู่ลำดับที่ 8 ได้มีการกล่าวนโยบายไว้ในภาพรวม ไม่ได้มีการมุ่งเน้นเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า หรือการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจแต่อย่างใด แต่มีเนื้อหาครอบคลุมในทุกแง่มุม ซึ่งมีเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2544)

รัฐบาลมีนโยบายในการฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกัน การเสื่อมโทรมหรือการสูญสิ้นไปและการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

3. นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ

กรมป่าไม้ (2528) ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้การจัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้สามารถกระทำโดยต่อเนื่องในระยะยาว และประสานสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น จึงสมควรกำหนดนโยบายการป่าไม้แห่งชาติไว้ให้เห็นเป็นการแน่นอน เพื่อให้ส่วนราชการและ

ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจร่วมกัน และถือเป็นแนวทางปฏิบัติ อันจะทำให้การพัฒนาป่าไม้เป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. แผนงานของกรมป่าไม้

ในการดำเนินการตามโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ กรมป่าไม้ได้ดำเนินการตามแผนงานส่งเสริมและพัฒนากิจการป่าไม้โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรได้ทำการปลูกไม้เศรษฐกิจ ในที่ดินกรรมสิทธิ์ของตนเองทั่วประเทศกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานทั้งสิ้น 12 ปีคือตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2537-2548 โดยในช่วงแรกให้มีการดำเนินงาน 5 ปี มีเป้าหมายปีละ 1 ล้านไร่ ในพื้นที่ของภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ (กรมป่าไม้, 2537)

5. โครงการของกรมป่าไม้ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

ในการส่งเสริมให้มีการปลูกไม้เศรษฐกิจในภาคเอกชนนั้น กรมป่าไม้ได้ดำเนินการตามนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลโดยกำหนดให้มีโครงการต่าง ๆ 3 โครงการ ดังนี้

1. โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักชวนให้ภาคเอกชนและประชาชนทุกหมู่เหล่าร่วมกันปลูกป่าในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เสื่อมโทรม จำนวน 5 ล้านไร่ ภายใน 3 ปี รวมทั้งการปลูกป่าในเขตเมือง ในที่สาธารณะประโยชน์สองข้างถนนสองฝั่งแม่น้ำลำคลอง สถานที่ราชการและพื้นที่อื่น ๆ เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50

2. โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อลดพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและพื้นที่นาข้าวไม่เหมาะสม ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี เป้าหมาย 430,000 ไร่ โดยรัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ กล้าไม้ไร่ละ 440 กล้า ปุ๋ยไร่ละ 20 กิโลกรัม และจัดหาสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ให้กับเกษตรกรในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี

3. โครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่า หรือโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ในที่ดินกรรมสิทธิ์ และพื้นที่ที่มีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย เป้าหมาย 5 ล้านไร่ ในเวลา 5 ปี โดยรัฐบาลสนับสนุนด้านเงินทุนให้เปล่าแก่เกษตรกรในอัตราไร่ละ 3,000บาทแบ่งจ่ายในระยะเวลา 5 ปี

โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ เดิมชื่อโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่า เริ่มดำเนินโครงการเมื่อปีงบประมาณ 2537 เป็นโครงการหนึ่งของการส่งเสริมปลูกป่าภาคเอกชนของภาครัฐ ซึ่งการส่งเสริมปลูกป่าภาคเอกชนประกอบด้วย (1) โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ (2) โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (3) การปลูกสวนป่าจากเงินกู้ของกองทุน OECF(4) โครงการปลูกไม้เศรษฐกิจที่เกษตรกรเข้าร่วมกับบริษัทต่าง ๆ และ(5) การปลูกป่าของเอกชนโดยไม่ขอรับการสนับสนุนจากรัฐ (สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาญจนบุรี, 2542)

จากโครงการข้างต้น มีเหตุผลและความจำเป็นของการปลูกป่าภาคเอกชนในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถสรุปเหตุผลความจำเป็นของการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ สามารถผลิตไม้ใช้สอยในประเทศ เพียงพอต่อการใช้ในครัวเรือนและเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม ลดการนำเข้าไม้จากต่างประเทศ ลดการสูญเสียเงินมูลค่ามหาศาลที่ต้องซื้อไม้และผลิตภัณฑ์ไม้จากต่างประเทศ ทำให้มีรายได้ในประเทศเพิ่มขึ้น และสามารถส่งเป็นสินค้าออกขายต่างประเทศเหมือนในอดีต

2. ด้านสังคม เป็นการสร้างงานให้ราษฎรในการประกอบอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า ลดการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานการเข้ามาหางานในเมืองของราษฎรในชนบท เป็นการกระจายรายได้สู่ชนบทมีการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของป่าไม้ ลดการบุกรุกทำลายป่าหันมาปลูกป่าทดแทน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม หากสังเกตในปัจจุบันพบว่า หลังจากที่พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายลงไป ทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดีขึ้นเรื่อยๆ เช่น ฤดูกาลเปลี่ยน ฝนแล้ง อุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้น สรุปผลประโยชน์ในการปลูกสร้างสวนป่าต่อสิ่งแวดล้อม คือ ช่วงลดภาวะมลพิษในอากาศการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ แก้ไขปัญหาสภาวะเรือนกระจก ช่วยเพิ่มผลผลิตใน

การทำการเกษตรดินมีความอุดมสมบูรณ์ ช่วยป้องกันการเกิดน้ำท่วม และช่วยแก้ปัญหาภัยแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาลทำให้มีน้ำใช้ในการเกษตรตลอดปี

ในการศึกษาครั้งนี้ จะได้กล่าวถึงโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจเท่านั้น ซึ่งโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจเริ่มขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ.2537 ภายใต้ข้อกำหนดที่ว่า เพื่อที่จะช่วยเหลือด้านเงินทุนแบบให้เปล่าและให้ความรู้ด้านเทคนิคการปลูกป่าแก่เกษตรกรในระดับครัวเรือนทั่วทุกจังหวัดของประเทศ โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการจัดการป่าไม้ในชนบทในอนาคต เนื่องจากการปลูกป่าเป็นอาชีพหนึ่งที่จะช่วยสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับประชาชนในชนบท ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นของตนเองในระยะยาว โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจจะช่วยลดความรุนแรงของปัญหาการขาดแคลนไม้ใช้สอยภายในประเทศเป็นการเพิ่มผลผลิตไม้ให้เพียงพอ กับความต้องการในอนาคตและลดปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ได้ในระดับหนึ่ง

กรมป่าไม้ (2542) ได้จัดทำคู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจฯ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์และคุณสมบัติ ระเบียบปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อผลิตไม้ให้เพียงพอต่อการใช้สอยและไม้ที่ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม
2. เพื่อสนับสนุนให้มีการปลูกสร้างสวนป่าเป็นอาชีพที่มั่นคงและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้
3. เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าและให้เกิดสมดุลต่อสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
4. เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ ลดการบุกรุกทำลายป่า

2. คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการมีดังนี้

1. เป็นเจ้าของที่ดินหรือมีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย

2. เป็นผู้เช่าหรือผู้เช่าซื้อที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน
3. ต้องมีสัญชาติไทย
4. ไม่เคยได้รับเงินสนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าตามโครงการส่งเสริมเกษตรปลูกป่า หรือโครงการอื่นใดในที่ดินนั้นมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างรับเงินสนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าตามโครงการดังกล่าว

3. หลักเกณฑ์การจ่ายเงิน

การจ่ายเงินโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ไร่ละ 3,000 บาท ให้แบ่งจ่าย 5 ปี ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ปีที่ 1 จ่ายไร่ละ 800 บาท เมื่อได้ดำเนินการปลูกต้นไม้เสร็จแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน

ปีที่ 2 จ่ายไร่ละ 700 บาท เมื่อได้ดำเนินการตายวัชพืช ปลูกซ่อม พรวนดิน และทำแนวกันไฟเรียบร้อยแล้ว

ปีที่ 3 จ่ายไร่ละ 600 บาท เมื่อได้ดำเนินการตายวัชพืช พรวนดินปลูกซ่อม และแนวกันไฟแล้วเสร็จ

ปีที่ 4 จ่ายไร่ละ 500 บาท เมื่อได้ดำเนินการตายวัชพืช พรวนดินและแนวกันไฟแล้วเสร็จ

ปีที่ 5 จ่ายไร่ละ 400 บาท เมื่อได้ดำเนินการตายวัชพืช พรวนดินและแนวกันไฟแล้วเสร็จ

การจ่ายเงินตามข้อ 1, 2, 3, 4 และข้อ 5 ต้องปรากฏว่ามีต้นไม้จำนวนไม่น้อยกว่าไร่ละ 100 ต้น กระจายทั่วพื้นที่และต้องบำรุง ดูแล รักษาอย่างต่อเนื่องให้ต้นไม้มีความเจริญเติบโต

4. ข้อมูลเป้าหมายและผลการดำเนินงาน

1. ข้อมูลของกรมป่าไม้ โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ได้ดำเนินการตามโครงการมาอย่างต่อเนื่องทั่วทุกภาคของประเทศ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2537-2542 มีเป้าหมาย และสามารถดำเนินการตามโครงการดังแสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเป้าหมายและผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2537 – 2542

ปีงบประมาณ	เป้าหมายดำเนินการ (ไร่)	ผลการดำเนินงาน		
		ราย	ไร่	ร้อยละ
2537	1,000,000.00	49,600	718,773.36	71.88
2538	1,000,000.00	65,596	947,176.38	94.72
2539	557,700.00	27,537	411,286.38	73.75
2540	531,250.00	16,386	240,681.75	45.30
2541	1,000,000.00	2,786	41,430.75	41.43
2542	30,000.00	2,239	32,263.50	107.57
รวม	3,218,950.00	164,144	2,391,618.12	74.30
เป้าหมายทั้งโครงการ	8,000,000.00	164,144	2,391,618.12	29.90

ที่มา : กรมป่าไม้ (2544)

5. ปัญหาการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน

กรมป่าไม้ (2545) ได้รวบรวมประเด็นปัญหาจากโครงการต่างๆของการส่งเสริมปลูกป่าภาคเอกชนที่สมควรจะต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง ซึ่งหมายความรวมถึงโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจด้วยประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในภาพรวม สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านนโยบายการส่งเสริมปลูกป่ายังขาดความชัดเจนไม่มีการกำหนดเขตการส่งเสริมการปลูกป่าที่แน่นอนด้านเงินสนับสนุน มีการสนับสนุนเงินทุนเพียง 5 ปีแรกเท่านั้นอีกทั้งยังขาดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมอย่างครบวงจรแนวทางแก้ไข คือ ควรให้มีการกำหนดเขตการส่งเสริมการปลูกป่าแต่ละชนิดให้ชัดเจนและเหมาะสมกับพื้นที่ สอดคล้องกับการตลาดมีมาตรการสิ่งจูงใจ เช่น การลดภาษี สนับสนุนเงินทุนให้เพียงพอ ให้การสนับสนุนด้านอุตสาหกรรมไม้ เช่น การรวมกลุ่มผู้ปลูกป่า ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม การตลาด การส่งออก
2. ปัญหาด้านกฎหมายและระเบียบ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการปลูกป่า แบบธุรกิจมีขั้นตอนและระเบียบมากเกินไปแนวทางแก้ไข คือ ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ยกเลิกกฎหมายและระเบียบที่ล้าสมัยขัดต่อการพัฒนาการปลูกสวนป่าให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาการปลูกสร้างสวนป่าในเชิงธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันได้มีการดำเนินการแก้ไขอยู่
3. ปัญหาด้านวิชาการป่าไม้ ขาดการศึกษาวิจัยข้อมูลทางวิชาการของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดที่ตอบสนองความต้องการปลูกป่าของเอกชน ได้แก่ โรค แมลง เทคนิคในการปลูก การดูแลรักษา สวนป่า ด้านการตลาด การใช้ประโยชน์ไม้ การพัฒนาเทคโนโลยีเครื่องมือแปรรูปไม้ การประดิษฐ์กรรมไม้สำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อมแนวทางแก้ไข คือ ให้มีการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการปลูกป่าภาคเอกชน ได้แก่ การคัดเลือกชนิดพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ปลูก การปรับปรุงพันธุ์และการจัดการสวนป่า สนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปลูกสวนป่าของเอกชนอย่างครบวงจร กำหนดเป็นแผนระยะยาวชัดเจนและต่อเนื่อง ปัจจุบันได้มีผลผลิตไม้ออกมาจากสวนป่าแล้วจึงควรสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการการผลิตไม้ การใช้ประโยชน์ไม้ เพื่อให้ผู้ปลูกป่าที่ประสบปัญหา มีความรู้ในการพัฒนาผลผลิต
4. ปัญหาด้านการส่งเสริม เจ้าหน้าที่ และเอกชนที่จะปลูกป่า ไม่มีความพร้อม และไม่มี ความรู้ ความเข้าใจเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดรูปแบบ และแนวทางการส่งเสริมที่ชัดเจน แนวทางแก้ไข คือ พัฒนาเจ้าหน้าที่ในสังกัดป่าไม้จังหวัดและป่าไม้เขต ให้มีความรู้ ความสามารถ พร้อมในการปฏิบัติงานการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ การบริการผู้ปลูกสวนป่า ตั้งแต่การปลูก บำรุง ดูแล

รักษา การจัดการการผลิต การอนุญาตต่างๆ ให้ปฏิบัติงานที่รวดเร็ว โปร่งใส มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้มีการฝึกอบรมผู้ที่ดำเนินการปลูกสวนป่า ให้มีความรู้ ความสามารถก่อนปฏิบัติงานจริง

5. ปัญหาด้านการติดตามประเมินผล เนื่องจากการติดตามประเมินผลขาดประสิทธิภาพ แนวทางแก้ไข คือ กำหนดการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ วางขั้นตอน วิธีการ ของการตรวจสอบ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน โดยแยกเป็น การติดตามประเมินผลการทำงานของเจ้าหน้าที่ ตามแผนงาน และการติดตามผลงานการปลูกสวนป่าของเอกชน ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรค ความต้องการของเกษตรกรที่แท้จริง

จากข้อมูลข้างต้นเป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวมของทั้งประเทศที่กรมป่าไม้รวบรวมไว้ ทั้งนี้หากดูจากตัวเลขในตารางข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในบางมุมมองก็ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของโครงการได้เช่นกัน ซึ่งความสำเร็จสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการที่นอกเหนือจากภาพรวมของประเทศ ปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของโครงการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2537 – 2542 จำแนกเป็นภาค

ภาค	ความสำเร็จของโครงการ	ปัญหา อุปสรรคของโครงการ
เหนือ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการมาก (25.7 % ของประเทศ) 2. เกษตรกรยกเลิกโครงการน้อยมาก (10.09 % ของประเทศ) 3. ปลูกไม้เศรษฐกิจ คือ ไม้สักเป็นหลัก (91.90% ของทั้งภาค) 4. มุ่งใช้ประโยชน์ที่ดินให้คุ้มค่า รวมถึงสร้างอาชีพเสริมเป็นหลัก และต้นไม้โตดีกว่าภาคอื่น ๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสบปัญหาโรค แมลงมากกว่าภาคอื่น ๆ
ตะวันออกเฉียงเหนือ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการมากที่สุด (64.24% ของประเทศ) 2. ปลูกไม้เศรษฐกิจหลายชนิด 3. มุ่งประโยชน์ไม้ใช้สอยในครัวเรือนเข้าใจและใช้ประโยชน์ที่ดินให้คุ้มค่า 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรยกเลิกโครงการมากที่สุด (43.39% ของประเทศ) 2. ประสบปัญหาความแห้งแล้ง 3. เกษตรกรขาดความรู้ความ 4. เกิดปัญหาการทุจริตมากที่สุด
กลางและตะวันออกเฉียง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรเลิกโครงการค่อนข้างน้อย (39.16% ของประเทศ) 2. ปลูกไม้เศรษฐกิจหลายชนิด 3. มุ่งใช้ประโยชน์ที่ดินให้คุ้มค่า รวมถึงสร้างอาชีพเสริมเป็นหลัก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสบปัญหาแห้งแล้งของพื้นที่และเกิดน้ำท่วมในฤดูฝน
ใต้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปลูกไม้เศรษฐกิจหลายชนิด 2. มุ่งใช้ประโยชน์ที่ดินให้คุ้มค่า 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำกัดเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศปลูกไม้ได้น้อยชนิด

ที่มา : กรมป่าไม้ (2544)

6. การส่งเสริมและติดตามผล

กรมป่าไม้ ได้กำหนดระเบียบในการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าไม้และได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการฯ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและติดตามผลและคณะทำงานติดตามผลในพื้นที่โดยมีป่าไม้เขตเป็นประธาน ป่าไม้จังหวัดและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นคณะทำงานปฏิบัติงานในพื้นที่แต่ละเขต โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าไม้มีอำนาจหน้าที่ในการประสานสัมพันธ์โครงการ แนะนำการปฏิบัติงานตามโครงการรวมทั้งทำการตรวจและติดตามการปฏิบัติงานปลูกและบำรุงป่าของเกษตรกรปลูกป่า ให้ความเห็นชอบในการแก้ไขรายละเอียดของโครงการตามที่เกษตรกรปลูกป่าเสนอ และตรวจสอบรับรองผลงาน เพื่อเบิกจ่ายเงินโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่า เมื่อได้รับแจ้งจากเกษตรกรว่าได้ดำเนินการปลูกครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว

การประเมินจะทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานปลูกสวนป่าของเกษตรกร ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ ประสพผลสำเร็จ

7. การติดตามประเมินผลตามโครงการจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ความถี่ ร้อยละ
2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีสำเร็จต่อการดำเนินงาน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานกับข้อมูลโครงการฯ โดยใช้ความสัมพันธ์ในเชิงตารางและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติไคสแควร์

สถานการณ์ของป่าไม้ในปัจจุบัน

สถานการณ์ของป่าไม้ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตร้อนนับได้ว่าอยู่ในขั้นวิกฤตอย่างหนัก เนื่องด้วยสาเหตุหลายประการ ปัญหาหลักของการจัดการป่าเขตร้อนที่สำคัญ

1. ปัญหาการขาดแคลนไม้เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีมากขึ้น และเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เป็นสินค้าออกโดยตรงและพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการไม้เพื่อการใช้ประโยชน์ขึ้น

พื้นฐาน เช่น เชื้อเพลิง ก่อสร้างที่อยู่อาศัย ใช้สอยในไร่นาและการเกษตรกรรมและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ในชุมชนมีมากขึ้น การจัดการป่าไม้เพื่อให้ได้มาและตอบสนองปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องเป็นภาระที่หนักยิ่งสำหรับการป่าไม้ของประเทศต่าง ๆ

2. ปัญหาความต้องการไม้เพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับป้อนโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งที่เป็นอุตสาหกรรมเพื่อมุ่งการส่งออก และอุตสาหกรรมเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการภายในประเทศ อุตสาหกรรมหลายประเภทต้องการไม้เป็นวัตถุดิบในขั้นพื้นฐาน เช่น เยื่อไม้เพื่อผลิตกระดาษ การทำไม้อัดและไม้แปรรูปอื่น ๆ ปริมาณความต้องการในส่วนนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นส่วนสำคัญที่คำนวณระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในด้านปัญหาแรงงานและดุลการค้าระหว่างประเทศ

3. ปัญหาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายของมวลชีวภาพและความงามตามธรรมชาติเนื่องจากป่าเขตร้อน เป็นแหล่งที่สำคัญของโลกในการควบคุมสภาวะเรือนกระจก โดยเฉพาะการเก็บกักก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทั่วโลกต่างก็มุ่งหวังให้ป่าเขตร้อนเป็นแหล่งแก้ปัญหาในส่วนนี้ด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพก็เช่นกัน นักนิเวศวิทยาหลายท่านเชื่อว่าป่าเขตร้อนมีสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มากกว่าร้อยละ 70 ของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดของโลก การทำลายป่าเขตร้อนจึงเป็นการก่อให้เกิดการสูญหายชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ รวมทั้งสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ประเทศไทย ประกอบด้วย (กรมป่าไม้, 2541) คือ สถานการณ์ระดับโลก มีกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนอนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศเป็นพันธกรณี ที่ส่งผลต่อการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการป่าไม้ อีกทั้งมีระบบเศรษฐกิจและการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้มีการนำเข้าประเด็นสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นมาตรการสร้างข้อได้เปรียบทางการค้าระหว่างประเทศ

สำหรับสถานการณ์ในประเทศมีกระแสการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งเน้นในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของชุมชน และองค์กรท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ กระแสอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้มีการสอดส่องและตรวจสอบความเหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ สถานการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจ ทำให้มีแรงงานกลับคืนสู่ถิ่นฐาน ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงกดดันต่อพื้นที่ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น นโยบายที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องกัน และการปฏิบัติตามนโยบายไม่ต่อเนื่อง การเมืองและการ

ปกครองมีผลให้การบริหารงานต้องยืดหยุ่น ผ่อนปรน การรวมตัวเรียกร้องสิทธิในเรื่องที่ดินทำกินของราษฎร ทำให้ความขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และที่ดินขยายตัวมากขึ้น สัดส่วนการนำเข้าและส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ขาดดุลต่อเนื่องปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม และไฟป่า มีผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าไม้

วิธีการส่งเสริมสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าไม้

1. การจัดนิทรรศการ

การจัดนิทรรศการ คือ การจัดแสดงสิ่งต่างๆ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เข้าชมหรือเพื่อการประชาสัมพันธ์ การโฆษณาโดยมีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ หรืออุปกรณ์สื่อความหมายเข้าช่วย เพื่อกระตุ้นความสนใจของประชาชนให้เข้าชมและติดตามการแสดง โดยตลอดบางครั้งก็เป็นการรณรงค์ให้ประชาชนตื่นตัว ตระหนักและเข้าใจสาระสำคัญและร่วมมือกระทำตามก็มี

การจัดนิทรรศการอาจทำเป็นขนาดเล็กที่เรียกว่า display โดยใช้เนื้อที่ไม่กว้างนัก เช่นในห้องหรือตามระเบียง จัดแสดงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียวก็ได้ หรือจะจัดขนาดใหญ่ขึ้นที่เรียกว่า exhibition โดยจัดรวมหลายๆเรื่องไว้ในงานและบริเวณเดียวกันก็ได้ นอกจากนี้อาจจัดทำขนาดใหญ่เป็นงานมหกรรมระดับชาติ หรือนานาชาติที่เรียกว่า exposition เรียกสั้น ๆ ว่า expo ก็ได้ โดยนอกจากจะแสดงนิทรรศการแล้ว ยังมีการออกร้านเพื่อโฆษณาสินค้าผลิตภัณฑ์อีกทางหนึ่งด้วย

ข้อสำคัญที่พึงตระหนักในการจัดนิทรรศการ คือ การจัดนิทรรศการนั้นเราจัดขึ้นเพื่อให้คนดูไม่ใช่เพื่อให้เขาอ่าน เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรให้มีตัวหนังสือมากเกินไปและต้องพยายามให้ผู้ดูเสียเวลาน้อยที่สุดในการทำความเข้าใจเรื่องที่แสดงให้ชมนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องทำเรื่องยากให้ดูง่าย จัดแบ่งบริเวณแสดงนิทรรศการเป็นส่วนๆไป ส่วนหนึ่งก็มีจุดมุ่งหมายใหญ่เพียงจุดมุ่งหมายเดียว ไม่สับสนจนผู้ชมงงจัดลำดับไม่ถูก ตอนใดที่สำคัญมากให้ใช้ตัวหนังสือที่เด่นหรือใช้สีเข้าช่วยกระตุ้นให้มีแสงสว่างเพียงพอ นอกจากนี้พยายามใช้สื่อต่างๆเช่น สไลด์ ภาพยนตร์ วีดีโอ ฯลฯ เข้าช่วยเพื่อให้เห็นสิ่งที่เคลื่อนไหวได้จะดียิ่ง

ในขณะที่ชมนิทรรศการ ผู้ชมอาจมีข้อสงสัยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องจัดผู้ตอบปัญหาข้อสงสัยไว้ด้วยอย่างน้อยสัก 1 คน มิใช่ปล่อยให้ผู้ชมดูตามสมัครใจแล้วผ่านไปเท่านั้น เพราะจะทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้ทางเดียว

2. การใช้เอกสารสิ่งพิมพ์

การใช้เอกสารสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ เหมาะแก่ผู้อ่านหนังสือออกและชอบอ่าน
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจัดทำเอกสารเผยแพร่ได้หลายรูปแบบ เช่น แผ่นปลิว แผ่นพับ
หนังสือเวียน หนังสือเผยแพร่เล่มเล็ก ๆ เอกสารแนะนำหรือคู่มือ หนังสือพิมพ์ แผ่นโฆษณา
วารสาร นิตยสาร เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะจัดทำในรูปใด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องคำนึงถึงว่าประชาชนจะ
เลือกอ่านเฉพาะเอกสารที่น่าสนใจ ใช้เวลาอ่านน้อยเป็นหลักใหญ่ ฉะนั้น เอกสารที่จัดทำจึงต้อง
จัดทำให้สะดุดตาชวนให้หยิบให้อ่าน อ่านแล้วก็รู้เรื่องเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ยังระบุแหล่งข่าวสาร
ที่ผู้สนใจในรายละเอียดจะติดต่อเอาเองได้อีกด้วย

3. การใช้ภาพยนตร์

ภาพยนตร์ที่นำมาฉายอาจเป็นภาพยนตร์ประเภทให้ความรื่นรมย์ ดึงดูดความสนใจ
กระตุ้นให้คนมารวมกันเป็นจำนวนมากและใช้การส่งเสริมวิธีอื่นก่อนหรือหลังฉายภาพยนตร์ตาม
โอกาสอันสมควรก็ให้ผลดี โดยฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับเรื่องที่จะไปส่งเสริมแทรกให้ประชาชนได้ชม
ในเชิงสารคดี เรื่องน่ารู้ก็ได้จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตน และสนใจได้เป็นเบื้องต้น

4. การใช้สไลด์

เรามักใช้สไลด์ประกอบการสาธิต บรรยาย อธิบาย และแม้กระทั่งในการจัดนิทรรศการ
ได้เพราะทำให้เห็นภาพสมจริง เป็นการกระตุ้นให้บุคคลเป้าหมายเกิดการเรียนรู้รวดเร็วและ
ถูกต้องยิ่งขึ้น แต่ในการใช้ก็ต้องพิจารณาให้ดีกว่า ผู้เข้าฟังจะสามารถชมสไลด์ได้ชัดเจนทุกคนด้วย

5. การสาธิต

การสาธิต เป็นวิธีการส่งเสริมที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง (show and tell)
เพื่อให้บุคคลเป้าหมายได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ หรือผลจากการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอน มีหลัก
วิชาการและสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาความชำนาญของบุคคลเป้าหมายให้
สามารถปฏิบัติในเรื่องที่ส่งเสริมและนำไปได้อย่างถูกต้อง

การสาธิตมี 2 แบบ คือ การสาธิตวิธีและการสาธิตผล

(1) การสาธิตวิธีมุ่งแสดงให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเป็นลำดับไปเพื่อให้ผู้ชมการสาธิตได้เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การสาธิตวิธีแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ การสาธิตวิธีที่ใช้เวลาสั้นและการสาธิตวิธีที่ใช้เวลานาน

การสาธิตวิธีที่ใช้เวลาสั้นได้แก่ การแสดง การทำสิ่งต่างๆให้เห็นขั้นตอนเป็นลำดับไปและผู้สาธิตได้เตรียมผลงานสำเร็จในแต่ละขั้นตอนเอาไว้พร้อมล่วงหน้าแล้ว เมื่ออธิบายและทำเห็นในขณะนั้น เนื่องจากต้องใช้เวลาหรือการทำให้เห็นในขณะนั้นไม่ประณีตเท่า หรือเพราะเป็นการแสดงอย่างต่อเนื่อง การรอให้เห็นผลของขั้นตอนหนึ่งๆ ไม่จำเป็นแต่อย่างใดแต่ที่เตรียมผลงานในแต่ละขั้นตอนมาให้เห็นก็เพื่อให้เห็นผลอย่างแน่ชัด ทำให้ผู้ชมการสาธิตเข้าใจและเชื่อมั่นยิ่งขึ้นเท่านั้น

การสาธิตวิธีที่ใช้เวลานาน ได้แก่ การสาธิตที่ต้องการให้บุคคลเป้าหมายได้เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาด้วยตนเองด้วยการทำให้เข้าใจวิธีปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน และเห็นถึงผลที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ฉะนั้นกว่าจะเสร็จการสาธิตในเรื่องหนึ่งๆ จึงต้องใช้เวลานานผู้สาธิตเองต้องมีความรู้ประสบการณ์ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถ่องแท้และต่อเนื่องรวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องตัวอีกด้วย การสาธิตวิธีแบบนี้มักกระทำในท้องที่ที่บุคคลเป้าหมายจะเห็นได้สะดวก

(2) การสาธิตผลมุ่งแสดงให้เห็นผลงานที่ได้สำเร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อพิสูจน์ว่าเทคนิคหรือวิธีการที่ได้ส่งเสริมเผยแพร่ นั้น สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างมีผลดีในท้องถิ่นและอยู่ในวิสัยที่คนในท้องถิ่นนั้นจะรับไปปฏิบัติตามได้ด้วย

การสาธิตผล จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเองและกลุ่มบุคคลเป้าหมาย เนื่องจากผลสำเร็จของการสาธิตที่ชี้ บ่งว่าเทคนิคหรือวิธีการที่ได้ใช้สำเร็จในที่อื่นสามารถทำได้เป็นผลสำเร็จในสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นนั้นเช่นเดียวกัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงสามารถพูด เขียนถึงสิ่งปฏิบัติใหม่นั้นได้ด้วยความเชื่อมั่นในประสบการณ์ นอกจากนี้ประชาชนในละแวกบ้านเดียวกันและใกล้เคียงยังยอมรับการส่งเสริมโดยง่ายยิ่งขึ้นอีกด้วย

6. การประชุม

คำว่า “การประชุม” ในที่นี้ หมายถึง การประชุมทุกรูปแบบที่จัดดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เริ่มตั้งแต่การประชุมกลุ่มเล็ก ๆ ไปจนถึงการประชุมที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก วิธีที่ใช้ในการประชุมมีทั้งการบรรยาย การอภิปราย หรือมีการฉายสไลด์ภาพยนตร์ เป็นต้น การประชุมอาจจัดในห้องประชุมโดยเฉพาะ หรืออาจจัดที่บ้านหรือที่ใดก็ได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและกลุ่มบุคคลเป้าหมายมีความพร้อม ทั้งนี้ ขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น มักมีส่วนสำคัญที่จะกำหนดว่าการประชุมควรเป็นไปในรูปแบบใดด้วย

การประชุมทำให้มีการใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกันและมีการปฏิบัติร่วมกัน จุดมุ่งหมายของการประชุมโดยทั่วไป ได้แก่เพื่อกำหนดหาและประเมินค่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อกำหนดชี้แจงนโยบาย เพื่อการประสานงาน รวมทั้งทำให้บรรลุถึงข้อตกลงใจในหนทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและบางครั้ง ก็เป็นการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเพื่อหารือขอคำปรึกษา แนะนำ หรือเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน เป็นต้น

ข้อที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรตระหนักก็คือ ความสำเร็จของการประชุมขึ้นอยู่กับความสนใจและความร่วมมือของกลุ่มบุคคลเป้าหมายเป็นสำคัญ ถ้าบุคคลเป้าหมายไม่ให้ความร่วมมือเข้าประชุมแล้วการประชุมครั้งนั้นก็ล้มเหลว ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงต้องจัดประชุมในช่วงเวลาที่กลุ่มบุคคลเป้าหมายว่างจากภารกิจประจำวัน เช่น จัดประชุมในตอนกลางคืนสำหรับเกษตรกรตอนกลางวันสำหรับเยาวชน เป็นต้น แล้วพยายามกระตุ้นแรงเร้าให้บุคคลเป้าหมายเห็นความสำคัญสนใจและเข้ามีส่วนร่วมในการประชุมโดยตลอด จึงจะส่งผลให้การประชุมประสบความสำเร็จ

7. การฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่นำมาใช้ในการส่งเสริม เมื่อกลุ่มบุคคลเป้าหมายเกิดความสนใจใคร่รู้หากเข้าปรรณนาจะเรียนรู้เพิ่มเติม หรือจะลงมือทำด้วยตนเองให้ได้แล้ว การฝึกอบรมจะได้ผลมาก เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมมีความต้องการมีความเต็มใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ตนเอง

ข้อที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรตระหนักก็คือ เราจะใช้การฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลเป้าหมายเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ความชำนาญหรือเจตคติก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้เข้ารับการ

อบรมเองเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพียงแต่ประสานงานจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้กระชับและเป็นประโยชน์ แก่ผู้เข้ารับการอบรม ในการนำไปใช้ได้ ในสภาพความเป็นจริงของเขาและท้องถิ่นเท่านั้น

8. การเยี่ยมเยียนที่บ้าน

การเยี่ยมเยียนในที่นี้ หมายถึง การไปพบปะกับบุคคลเป้าหมายเป็นรายบุคคลหรือแต่ ละครอบครัว หรือนัดหมายบุคคลเป้าหมายบางคนในละแวกบ้านเดียวกันมาพบปะกันที่บ้านของ ใครคนใดคนหนึ่ง หรือที่ที่เหมาะสมในละแวกบ้านนั้น เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ความ คิดเห็นหรืออภิปรายกันเองตรงไปตรงมา ซึ่งจะเป็ผลที่ดีก่อให้เกิดความชัดเจนใน ความคิดและงานที่จะทำทั้งเป็นการเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างกันด้วย

การเยี่ยมเยียนเป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมถือปฏิบัติกันเป็นปกติ บางครั้งเพื่อสร้าง ความคุ้นเคย แต่ก็มิใช่โอกาสที่จะศึกษาให้ทราบถึงสภาพของชุมชนนั้น เพื่อจะได้ส่งเสริมให้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสภาพท้องถิ่นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องมีศิลปะในการ ทำงานการอยู่ร่วมกับผู้อื่นจึงจะช่วยให้บุคคลเป้าหมายเกิดความเชื่อถือ ศรัทธาและยอมรับ

แนวทางที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมพึงยึดถือในการดำเนินงานส่งเสริมเพื่อพัฒนาการป่าไม้

แนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมที่จะเสนอแนะต่อไปนี้ ย่อมสอดคล้องและเป็นไปตาม หลักการส่งเสริมที่ได้แสดงไว้แต่ต้น ในที่นี้จะยกมาชี้และอธิบายในบางประเด็นให้เห็นลู่ทางนำไป ปฏิบัติในโครงการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือด้านป่าไม้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น แต่ไม่เป็น ข้อมูลผูกมัดว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการป่าไม้จะต้องทำตามแนวทางที่แนะนำไว้อย่างเคร่งครัด โดยไม่ ปรับให้คล่องตัวตามสถานการณ์แต่อย่างใด ตรงกันข้ามความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการ ประสานประโยชน์ เพื่อให้ความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านและปัญหาของท้องถิ่นได้รับการแก้ไข ลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งทำให้นโยบายและเป้าหมายของกรมป่าไม้ในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร ป่าไม้บรรลุผลสำเร็จด้วยนั้น เป็นความปรารถนาอย่างยิ่งของผู้เขียนที่อยากจะให้เกิดขึ้นแก่ทุกคน และทุกเขตที่รับผิดชอบ

ลักษณะพื้นที่ศึกษา

1. ที่ตั้งแลอาณาเขต

อำเภอท่าม่วง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 910.97 ตารางกิโลเมตร ห่างจากจังหวัดกาญจนบุรีประมาณ 12 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 120 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี และตำบลดอนเจดีย์ ตำบลทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม ตำบลทับตะโก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และตำบลแสนตอ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดตำบลตะคร้ำเอน ตำบลเขาสามสิบหาบ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดตำบลเกาะสำโรง อำเภอเมืองกาญจนบุรี และตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

2. เขตการปกครอง

1. ตำบลมี	13	ตำบล
2. หมู่บ้าน	มี	114 หมู่บ้าน
3. เทศบาล	มี	4 แห่ง
4. อบต.	มี	13 แห่ง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาไว้ก่อน แต่มีผลงานที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องดังนี้

ชัยรงค์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ระเบียบแนวทางการปฏิบัติงานไม้รัดกุม อัตรากำลัง

เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับจำนวนของผู้เข้าร่วมโครงการฯ และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจยังไม่ทั่วถึงและปัจจัยด้านอายุ ระดับรายได้ การศึกษา ขนาดแปลงที่ดิน และเหตุผลในการเข้าร่วมโครงการฯ ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับอัตราการรอดตายของต้นไม้ในแปลงปลูก ส่วนปัจจัยด้านอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโครงการฯ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง นั่นคือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ไม่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการโดยทั่วไป ส่วนความสำเร็จขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกไม้เศรษฐกิจของผู้เข้าร่วมโครงการเป็นสำคัญ

สมควร (2542) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กิจกรรมการร่วมในการปลูกป่าเป็นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด

ช่อทิพย์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องผู้ทำสวนป่าทั้งผู้เข้าร่วมโครงการของรัฐ และผู้ลงทุนปลูกป่าด้วยตนเอง ในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 46-60 ปี จบการศึกษาระดับประถม ทำการเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีสมาชิกในวัยทำงานครัวเรือนละ 4-6 คน มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 10.25-50 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย 84,189.31 บาท/ครัวเรือน/ปี มีประสบการณ์ในการปลูกป่ามาแล้ว 1-5 ปี ขนาดพื้นที่สวนป่าอยู่ระหว่าง 2-10 ไร่ สูงสุด คือ 750 ไร่ ชนิดไม้ที่นิยมปลูกกันมากที่สุด คือ ยูคาลิปตัส

ยุทธดุษย์ (2542) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังในคำตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูลของทหารกองประจำการในระหว่างประจำการ พบว่า 1) ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) สถานภาพสมรสโสด อาชีพรับจ้าง ภูมิลำเนาอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร 2) ความคิดเห็นของทหารกองประจำการในคำตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูลที่ได้รับในปัจจุบัน ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่า เบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนที่ได้รับในปัจจุบันเพียงพอ 3) ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ มีความคาดหวังในคำตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูลด้านความมั่นคงในอาชีพการงานมากที่สุด รองลงมาด้านเศรษฐกิจ ด้านรับใช้ชาติ ด้านการศึกษา ด้านความมีเกียรติในสังคม ตามลำดับ 4.) พบว่าทหารกองประจำการมีภูมิลำเนาต่างกันมีความคาดหวังในคำตอบแทน และผลประโยชน์เกื้อกูลระหว่างประจำการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่พบว่าทหารกองประจำการที่มีระดับการศึกษาสถานภาพสมรส อาชีพก่อนประจำการรายได้ของครอบครัวที่ต่างกัน มีความคาดหวังในคำตอบแทน

และผลประโยชน์เกื้อกูลของทหารกองประจำการ ในระหว่างประจำการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เพชรสิริ (2542) ได้ทำการศึกษการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาระดับต้น และผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ในโรงงานอุตสาหกรรมกระดาษของเครือซิเมนต์ไทย พบว่า 1) ความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาระดับปฏิบัติการ อยู่ในเกณฑ์สูง ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานจริงอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง แต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ผู้บังคับบัญชาระดับต้นที่เพศต่างกันมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติงานของพนักงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ผู้บังคับบัญชาระดับต้นที่มีอายุแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติงานของพนักงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ผู้บังคับบัญชาระดับต้นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการปฏิบัติงานของพนักงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5) ผู้บังคับบัญชาระดับต้นที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุนิสา (2543) กล่าวว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สนับสนุนส่งเสริมการเกษตร ใช้เอกสารประเภทคำแนะนำมากที่สุด สำหรับเอกสารที่เกษตรกรตำบลใช้อ่านเพื่อเพิ่มความรู้ คือเอกสารประกอบคำแนะนำและเอกสารวิชาการ อุปสรรคที่พบในการใช้เอกสาร คือเรื่องของเอกสารที่ไม่ตรงกับความต้องการใช้ในพื้นที่

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุของเกษตรกรตำบลมีผลต่อการใช้เอกสารทั้งด้านการใช้อ่านศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ และการนำเอกสารไปใช้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมปัจจัยต่างๆ ที่เหมาะสมของเอกสารวิชาการ และโปสเตอร์ มีผลต่อการใช้เอกสารทั้งด้านการอ่านศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ และการนำเอกสารไปใช้ในการปฏิบัติงานส่งเสริม ปัจจัยต่างๆ ที่เหมาะสมของเอกสารคำแนะนำ มีผลต่อการใช้เอกสารเฉพาะในการอ่านศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ปัจจัยต่างๆ ที่เหมาะสมของแผ่นพับ ไม่มีผลต่อการใช้เอกสารทั้งด้านการอ่านศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ และการนำเอกสารไปใช้ในการปฏิบัติงานส่งเสริม

ศุภรา (2543) ได้ทำการศึกษา พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย ในการส่งเสริมการเกษตรซึ่งได้แก่ ด้านการร่วมประชุม ร่วมตัดสินใจร่วมสนับสนุนงบประมาณ และร่วมปฏิบัติงาน ในด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ด้านการร่วมเป็นผู้นำเกษตรกรและด้านการร่วมติดตามและการประเมินผลโครงการ ส่วนในด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านแรงงาน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การดำรงตำแหน่งอื่นทางสังคม ประสบการณ์ในการศึกษาดูงานด้านการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมของสำนักงานเกษตรมีความสำคัญในทางบวกกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางลบกับระดับการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ

ปัญหาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการมีส่วนร่วมในงานส่งเสริมการเกษตรพบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่มีสาเหตุจากการขาดการประชุมร่วมกัน ทำให้การมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ จึงน้อยตามไปด้วย

รัชนี้ (2543) ได้ทำการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 46.36 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.81 คน มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 16.94 ไร่ รายได้เฉลี่ยต่อปี 36,439.74 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มปลูกผัก เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 5.8 ปี มีแรงงานปลูกผักเฉลี่ย 2.26 คน สื่อที่เกษตรกรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผักปลอดจากสารพิษ นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือ โทรทัศน์ เกษตรกรมีความรู้เรื่องผักปลอดภัยจากสารพิษในระดับปานกลาง และเห็นว่าวิธีปฏิบัติในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษไม่ยุ่งยาก ปัญหาในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษวิธีปฏิบัติในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษไม่ยุ่งยาก ปัญหาในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่เกษตรกรพบมาก คือ เรื่องมุ่งไถล่อนไม่ทนและมีราคาแพง แมลงศัตรูผัก ได้แก่ ตัวงมหัดผักและเพลี้ยอ่อน เกษตรกรขาดเงินทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ประสบการณ์ในการปลูกผักและรายได้มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับความคิดเห็น เรื่องวิธีการปฏิบัติในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษรายได้มีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับความคิดเห็นเรื่องตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษ

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ศึกษา
2. โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

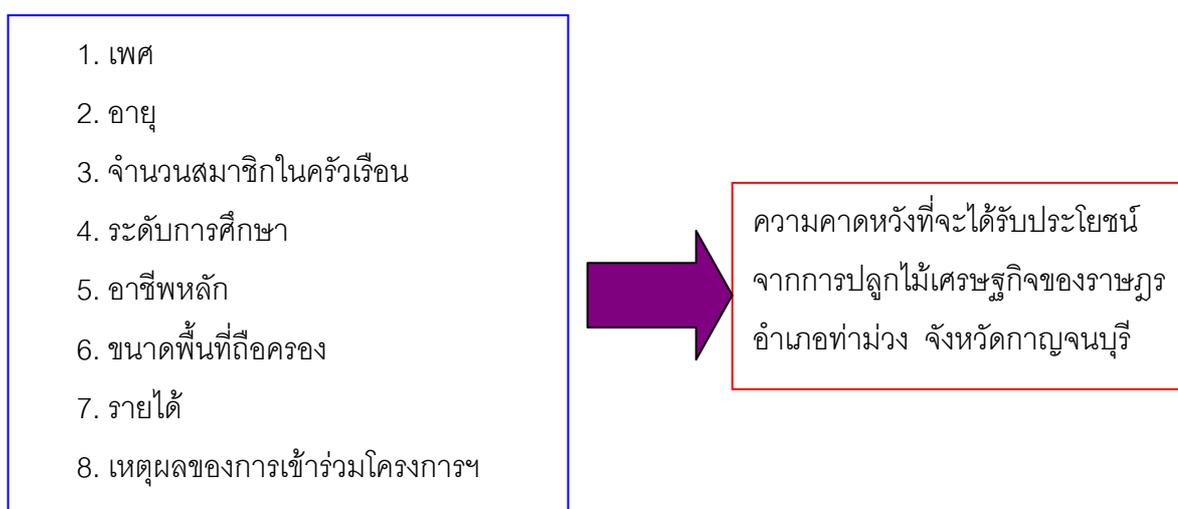
วิธีการ

ในการศึกษาความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้เพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยที่มีผลกับความสัมพันธทางเศรษฐกิจ สังคมของประชากรที่ศึกษาและความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจ ซึ่งสรุปเป็นกรอบความคิดการศึกษาได้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

สมมติฐานในการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 เพศ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานที่ 2 อายุ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานที่ 3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานที่ 4 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานที่ 5 อาชีพหลักของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานที่ 6 รายได้รวมของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานที่ 7 ขนาดพื้นที่ถือครอง มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานที่ 8 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการฯ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของราษฎรที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

การเก็บข้อมูลใช้วิธีการเก็บจากตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากราษฎรที่เข้าร่วมโครงการฯมีจำนวนน้อย ซึ่งได้แก่ ราษฎรในตำบลบ้านใหม่ ตำบลพังตรุ ตำบลหนองขาว ตำบลวังขนาย ตำบลหนองตากยา ตำบลรางสาสี่ ตำบลเขาน้อย ตำบลวังศาลา ตำบลท่าตะคร้อ ตำบลท่าล้อ ตำบลทุ่งทอง ตำบลท่าล้อ ตำบลท่าม่วง อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงปีงบประมาณ 2537 – 2543 รวมจำนวน 90 ราย

1. การสร้างแบบสอบถาม

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการศึกษา สำหรับเก็บข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ตลอดจนระเบียบและวิธีปฏิบัติที่ใช้ในการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (closed questions) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questions) ซึ่งข้อมูลประกอบด้วย สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของประชากรที่ศึกษา, ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการปลูกไม้เศรษฐกิจของประชากรที่ศึกษา, ข้อมูลเกี่ยวกับ ระดับความคาดหวังของประชากรที่ศึกษา

โดยลักษณะของคำถามที่เกี่ยวกับระดับความคาดหวัง เป็นคำถามให้เลือกตอบตามหัวข้อระดับความคาดหวัง ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับความคาดหวังมาก	ได้คะแนนเป็น 3
2. ระดับความคาดหวังปานกลาง	ได้คะแนนเป็น 2
3. ระดับความคาดหวังน้อย	ได้คะแนนเป็น 1

จากเกณฑ์การให้คะแนนดังกล่าว สามารถนำมาแบ่งเป็นอันตรภาคชั้น เพื่อนำไปวัดระดับความคาดหวัง โดยการนำค่าเฉลี่ยของคำตอบมาเปรียบเทียบกับอันตรภาคชั้น เป็นรายข้อ และในภาพรวมได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรายภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ได้ค่า} &= \frac{3-1}{3} \\ &= 0.66 \end{aligned}$$

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยดังกล่าวแล้ว สามารถนำมาแบ่งระดับความคาดหวังออกเป็น 3 ช่วง เท่าๆกัน โดยใช้เกณฑ์การหาอันตรายภาคชั้นดังนี้ ระดับคะแนน 1.00 – 1.66 หมายถึง ระดับความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการปลูกไม้เศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่า ราษฎรที่เข้าร่วมโครงการฯ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจและไม่ให้ความสำคัญต่อโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ดังนั้นภาครัฐควรเร่งปรับปรุงแก้ไขโดยเร็ว ระดับคะแนน 1.67 – 2.32 มีความคาดหวังปานกลาง แสดงว่า ราษฎรมีความคาดหวังอยู่บ้าง ดังนั้นภาครัฐต้องเร่งทำความเข้าใจกับราษฎรในโครงการปลูกไม้เศรษฐกิจ และระดับคะแนน 2.33 – 3.00 มีความคาดหวังสูง แสดงว่า ราษฎรมีความเข้าใจในโครงการดังกล่าวดีแล้ว

2. การทดสอบแบบสอบถาม

การทดสอบแบบสอบถาม เป็นการหาข้อบกพร่องและความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (reliability analysis) โดยการนำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทดสอบกับราษฎรที่เข้าร่วมโครงการปลูกไม้เศรษฐกิจ ในท้องที่อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งจากผลของการทดสอบความเชื่อมั่นคำถามของตัวแปรตาม สามารถนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (alpha) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.835

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการสอบถามราษฎรผู้เข้าร่วมโครงการปลูกไม้เศรษฐกิจ ในท้องที่อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2537-2541 ประกอบด้วยราษฎรในท้องที่ ตำบลบ้านใหม่ ตำบลพังตรุ ตำบลหนองขาว ตำบลวังขนาย ตำบลหนองตากยา ตำบลรางสาสี่ ตำบลเข้าน้อย ตำบลวังศาลา ตำบลท่าตะคร้อ ตำบลท่าล้อ ตำบลทุ่งทอง ตำบลท่าล้อ ตำบลท่าม่วง อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสำรวจแบบ 100 เปอร์เซ็นต์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (description analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับความหวัง ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นกับราษฎรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด อธิบายและนำเสนอในรูปแบบตารางการวิเคราะห์

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (relationship) สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจ สังคม และระดับความคาดหวังของราษฎรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ใช้วิธีไคสแควร์ (chi - square) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์หรือความเป็นอิสระต่อกันระหว่างตัวแปร ในการทดสอบข้อสมมติฐานได้กำหนดระดับการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05